

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Актуализиран анализ на цената на „отказа от Европа““ (становище по собствена инициатива)

(2012/С 351/08)

Докладчик: г-н **Georgios DASSIS**

Съдокладчик: г-н **Luca JAHIER**

На 14 юли 2011 г., Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Актуализиран анализ на цената на „отказа от Европа““

(становище по собствена инициатива).

Подкомитет „Цената на „отказа от Европа“, на който беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 19 юни 2012 г.

На 483-тата си пленарна сесия, проведена на 18 и 19 септември 2012 г. (заседание от 18 септември 2012 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 154 гласа „за“, 5 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. Резюме

1.1 Въпросът за „цената на „отказа от Европа“ се поставя отново почти четвърт век след публикуването на доклада Ceschini през 1988 г. и изглежда подходящ и интересен начин за подхранване на дебата за по-нататъшната европейска интеграция. Но докато докладът Ceschini разглежда въпроса изключително от гледна точка на единния пазар, днес е необходимо да се отиде по-далече и да се обсъди колко ще струва недовършването на икономическия и политическия съюз в Европа. Тази цена и без това вече е изключително висока и би могла да се увеличи още повече, ако не се предприеме нищо.

1.2 Проблемът възниква със значителна острота, когато под натиска на финансовите пазари, но също и на новите задължителни институционални правила, държавите членки ще бъдат принудени да увеличат своите усилия за намаляване на дълга. Как да се действа без да се жертва растежа, който финансовите пазари изискват? Правилният начин на действие, за да се избегне порочния кръг на депресията, която ще обрече на бедност и мизерия значителна част от европейското население, би бил да се обединят определен брой разходи на европейско равнище и да се провеждат по-амбициозни европейски политики. Това би позволило на Съюза да постави началото на етап на растеж, да създаде силна икономическа, промишлена и технологична идентичност в рамките на глобализацията и да защитава нашия социален модел, който до голяма степен направи от Европа това, което тя е днес.

1.3 Разглеждането на въпроса за цената на „отказа от Европа“ по начина, предложен в настоящото становище, без съмнение има някои технически и методологически недостатъци, но основно дава възможност да се изложат аргументи, които трудно могат да бъдат оспорени рационално, като целта е излизане от настоящата криза и постигане на истински икономически и политически съюз в Европа. Всъщност искаме да представим необорими доказателства, за да убедим обществото

да намери решения на проблемите, като измести фокуса от субсидиарността към „повече и по-добра Европа“ в момент, в който определени политически сили се опитват да я превърнат в изкупителна жертва.

1.4 Във връзка с това стратегията „Европа 2020“ съдържа изключително интересни елементи. Трябва да се приветства залегналата в нея амбиция за насърчване на истинско сближаване именно чрез общи политики и цели, както и чрез засилена координация между държавите членки на всички равнища и в области, където европейският подход все още не съществува или е в зародиш. Въпреки това стои въпросът дали тази стратегия е отговор на предизвикателството да се осъществи истински икономически и политически съюз, който да засили позициите на Европа в рамките на глобализацията и дали — в този си вид — тя ще има по-добра съдба от Лисабонската стратегия.

1.5 Изглежда е необходимо да се отиде по-далече, чрез намеса в обсъжданията на ръководителите на еврозоната (17) и на ЕС (27), които се провеждат два пъти годишно, за да започнат нашите ръководители и обществото да осъзнават необходимостта от истинска Коперникова революция в отношенията между държавите, Европа и света. Цената на „отказа от Европа“, която понасяме днес и рискуваме да понасяме и в бъдеще, е много добър повод за действие в тази посока. Доказателствата за икономическите, политическите и стратегическите ползи трябва да оборят евроскептиците и да призват общественото мнение за свидетел: Европа не е проблемът, тя трябва да е решението.

1.6 Предимството на подобен подход е, че се намалява цената, оптимизират се разходите и максимално се увеличават възможностите, за да се намери подходящо решение за посрещане на настоящите предизвикателства и благоприятен за всички изход.

1.7 Като се вземат предвид всички тези елементи, цената на „отказа от Европа“ трябва да се анализира в много по-широк аспект от предложения в рамките на проучването по искане на Европейската комисия относно „Цената на „отказа от Европа“: неизползваният потенциал на единния европейски пазар“. Нямаме нужда от поредното проучване (впрочем, вероятно с много добро качество), което да събира прах в библиотеката и да бъде прегледано от време на време от някои тесни специалисти.

1.8 По тази причина ЕИСК призовава Комисията на първо време да изготви колкото е възможно по-точна оценка на всички разходи за „отказа от Европа“, посочени в настоящото становище, и на отражението им върху заетостта и растежа. Предлагаме след това в стратегията „Европа 2020“ да се включат конкретни цели за намаляване на тези разходи, с ясен план за действие и систематична оценка на напредъка му.

2. Общи съображения

2.1 Въпросът за цената на „отказа от Европа“ беше разгледан от ЕИСК от различни аспекти в множество становища, изготвени през последните години⁽¹⁾. В края на 2010 г. Европейският парламент и Европейската комисия започнаха също да обсъждат „отказа от Европа“. Освен това Европейската комисия възложи амбициозно проучване за актуализиране на доклада Cecchini⁽²⁾ ⁽³⁾.

2.2 Изборът на Комисията и на Парламента относно избраните метод и цел е до голяма степен мотивиран от подготовката на Акта за единния пазар II (Single Market Act II), макар че техните съобщения подчертават и необходимостта темата да се насочи към и да се основава на „научни доказателства“⁽⁴⁾. Не трябва да се забравя, че относително сложните примерни изчисления на доклада Cecchini навремето доведоха до ползи от 4,5 % до 7 % от БВП на Общността (за 12-те държави членки), с предвиждания за създаване на 2 до 5

милиона допълнителни работни места в единното пространство. Въпреки това тези оценки се опират на методологичен подход и предположения, подлежащи на критики и евентуални възражения. Освен това, въпреки техния успех по отношение на комуникацията, тези прогнози, доколкото ни е известно, досега не са били обект на обоснован счетоводен баланс, който да позволи да се оцени тяхната точност⁽⁵⁾.

2.3 ЕИСК приветства връщането на темата на дневен ред, макар да е изненадващо, че това се случва почти четвърт век след публикуването на доклада Cecchini. Въпреки това, подходът към проблема, а именно - да се използва същата методология и да се установи в цифри потенциалното икономическо въздействие на премахването на търговските бариери в рамките на единния пазар, в най-добрия случай може да изглежда прекалено рестриктивен, а в най-лошия - просто неадекватен, най-малко по още две причини.

2.4 Първата е рискът обсъждането на цената на „отказа от Европа“ да остане чисто техническо (дори технократско), докато — въпреки изключително сложните инструменти, които могат да бъдат използвани — в социалните науки техническостта често е само привидна.

2.5 Втората — още по-сериозна причина — е, че времената днес са съвсем различни. През 1988 г. обсъждането в действителност бе насочено най-вече към състоянието на общия пазар, преименуван на „единен пазар“. В този смисъл, докладът Cecchini бе много полезен, тъй като той привлече вниманието и отчете пречките и забавянето в тази област. По този начин, докладът помогна да се обособне програма за възстановяване и да се стимулира положителна динамика, довела именно до програмата Delors и нейната цел 1992 г.

2.6 През 2012 г. същината на проблема вече не е състоянието на единния пазар. За четвърт век изграждането на единния пазар е много напреднало, а освен това и преди всичко, значително са се променили условията, които понастоящем се характеризират с най-малко пет нови съществени елемента в сравнение с края на 80-те години: 1) много по-напреднала глобализация, с навлизането на международния пазар на страните с бързо развиващи се икономики като Бразилия, Индия и най-вече Китай, докато конкурентите на Европа през 80-те години бяха предимно развитите страни; 2) Европа, състояща се от 27 нации, чиито равнища на развитие, икономически структури и социални системи са по-разнородни, отколкото през 80-те години; 3) много по-напреднала европейска интеграция и поява на някои ключови институции като еврото и ЕЦБ; 4) безпрецедентна, от 30-те години насам, икономическа криза, която продължава да се задълбочава, приемайки вече формата на „криза на държавния дълг“; 5) на последно място, неизбежната необходимост европейските държави да се освободят от дълга през следващите години.

⁽¹⁾ Вж. например Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Обновяване на общността метод (насоки)“ от 21 октомври 2010 г. или Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и националните парламенти — Преглед на бюджета на ЕС“ от 16 юни 2011 г.

⁽²⁾ Напомняме, че този доклад имаше за цел да установи в цифри потенциалното икономическо въздействие на премахването на търговските бариери между държавите членки в рамките на Общността по това време. Новото проучване следва да използва същата методология, като я адаптира към проблемите и предизвикателствата на настоящите условия.

⁽³⁾ На 15 декември 2010 г. Европейският парламент (ЕП) реши да възложи изготвянето на подробен доклад относно цената на „отказа от Европа“. След процедура за възлагане на обществена поръчка, Комисията възложи изготвянето на проучването на консорциум, ръководен от London School of Economics. Това проучване би трябвало да подпомогне обсъжданията в рамките на подготовката на Акта за единния пазар II (Single Market Act II).

⁽⁴⁾ Както подчертава методологическата бележка на Генерална дирекция по вътрешни политики на ЕС на Европейския парламент от 21.2.2011 г.: „По принцип, мотивацията, която оправдава оценката на тези разходи/ползи, отразява волята да се вземат решения, основани на научни доказателства отнасящи се до различни понятия и принципи (за добро финансово управление, ефикасност, ефективност или устойчивост) с цел да се гарантира прозрачността и отговорността на политическите действия по отношение на гражданите“ (в курсив в текста).

⁽⁵⁾ Освен една неясна бележка, чиито автори са неизвестни, написана 20 години по-късно и достъпна на Интернет адрес: www.oboulo.com. Тази бележка посочва, че очакванията не са били реализирани, но че качеството на прогнозите е като цяло задоволително (вж. *The Cecchini Report – 20 years later*, 16/01/2009).

2.7 Въз основа на тези елементи предлагаме да се подходи към обсъждане на цената на „отказа от Европа“ по напълно различен начин. Трудностите, които изпитва Европа на този етап, са много по-малко свързани със забавянето на изграждането на единния пазар (който впрочем е също толкова от полза за нашите конкуренти, колкото и за самите европейци). Те се коренят най-вече в установяването на силна икономическа, промишлена и технологична идентичност в рамките на глобализацията, която стана многополюсна, като това предполага все по-сериозна конкуренция, по-специално от страна на така наречените „бързо развиващи се“ сили в условията на безпрецедентна системна криза.

2.8 Следователно, разсъжденията следва да се насочат към „цената на „отказа от Европа“, произтичаща от незавършения характер на европейската интеграция. Тази цена е несъизмерима с разходите, произтичащи от евентуалните пречки пред развитието на търговията в рамките на Общността, които все още съществуват към момента. ЕИСК осъзнава трудностите да се разгледа темата от тази широка и предимно политическа перспектива, но за нас това е единственото разумно решение в при настоящите обстоятелства ⁽⁶⁾.

3. Европа и нейните достижения

3.1 Преди 60 години, надеждата на европейците да живеят в мир доведе до създаването на първата европейска общност, ЕОВС. Напредъкът по пътя към интеграция е бавен, но постоянен до 1992 г. През последните 20 години разширяването на Съюза до 27 държави членки безспорно беше важен напредък, но само това е изцяло завършено. Задълбочаването на достиженията на Съюза, обявено в началото на 80-те години, е забравено. Единната валута, вътрешният пазар, политиките на сближаване или ОСП със сигурност са важни достижения, но не са осъществени изцяло и това не позволява създаването на истински Съюз.

3.2 Отделно от дебата, може да се обсъди самата формулировка. Какво означава „цената“? Какво означава „отказът от Европа“? Дори какво означава „отказът“? Възможно е всичко да се разглежда като Европа или „отказ от Европа“. Обективно трудно е да се изберат съответните инструменти/политики/обществени блага, да се изолира тяхното въздействие, да се определи на какво равнище тяхното въвеждане ще бъде най-ефикасно (европейско/национално/местно), да се реши как да бъдат формулирани разходите/печалбите или в какъв времеви хоризонт би следвало да се анализират (списъкът на трудностите не е изчерпателен) ... Като се вземат предвид всички тези фактори, не е лесна задача да се постигне съгласие за строг

⁽⁶⁾ Комисията и Парламентът осъзнават значението на тези теми. Макар да признава потенциалната тежест на цената, свързана с външните компоненти на тези общи политики, съобщението на Европейския парламент заключава, че при едно подобно „проучване ... съществува риск то да бъде много сложно и получените резултати прекалено несигурни, поради зависимостта от решенията на националните институции ... и съществуващите недостатъци на многостранното управление ...“ (стр. 15, вече цитирания документ). По отношение на вътрешните предизвикателства, в съобщението се предлага въпросът да се разгледа чрез стратегията „ЕС 2020“, като се изброяват 12 области, в които политиките на равнището на Общността могат да донесат печалба (стр. 15—17, пак там).

методологичен подход и да се отиде отвъд границите на общите приказки. Съобщението на Европейския парламент относно методологичните аспекти съдържа ценни разяснения по въпроса и отразява неговата извънредна сложност.

3.3 Все пак, независимо от подхода, определенията на понятието — дори най-широкообхватните — не позволяват да се включат в дебата някои от основните обществени блага (като например мирът или свободното движение на гражданите), създадени чрез европейската интеграция за малко повече от половин век съществуване.

3.4 Не се опитваме да оценяваме техния принос за благосъстоянието на европейските граждани или да създаваме алтернативна история (какво щеше да се случи, ако европейската интеграция не беше се осъществила в настоящата си форма?), но смятаме, че не е излишно да припомним — в момент, в който разискването на темата цената на „отказа от Европа“ излиза на мода, — че историята на нашия континент не винаги е била това, което живеем от 1945 г. до днес. Мирът, просперитетът, основните права (както са изложени в Хартата на основните права на ЕС ⁽⁷⁾), свободното движение на хора и стоки, възможността да се използва единна валута при прекосяване на границите, стабилността на цените и други преимущества, които са част от нашето ежедневие, днес се възприемат от голяма част от нас (най-вече от младото поколение) като напълно нормални, като един вид естествено състояние: контролът на границата между Германия и Франция би бил приет като досадна приумица, а призрактът на войната между европейските държави като лоша шега. Очевидно е трудно, дори невъзможно, да се преположи със сигурност какво би било положението днес, ако бяхме останали в рамките на чисто националните граници, но не изглежда лишено от смисъл твърдението, че европейската интеграция в крайна сметка е улеснила появата на тези обществени блага и ги е направила така очевидни и естествени за всички.

3.5 Означава ли това, че те са трайно установени? Това не е сигурно. Хипотезата за братоубийствена война би изглеждала абсурдна и невероятна в Югославия през 80-те години, което не попречи на кръвопролитните войни след разпадането на страната. Други достижения, чието изпълнение е отнело десетилетия, могат да бъдат загубени: установяването на граничен контрол или поставянето под въпрос на еврозоната са перспективи, които се споменават напосоки от коментатори или евроскептични и/или популистски политически партии, но — все по-често — и от традиционните политически движения.

3.6 Накрая, без да вешаем най-крайните сценарии, не можем да избегнем въпроса за цената на „отказа от Европа“ в случай на пълно или частично разрушаване на определени ключови институции, като единната валута. Неотдавнашно проучване на банка

⁽⁷⁾ Хартата на основните права включва основните права, които се прилагат за гражданите на Европейския съюз и икономическите и социалните права, обявени в Европейската социална харта на Съвета на Европа и в Хартата на Общността за основните социални права на работниците.

UBS⁽⁸⁾, въпреки многобройните критики, които могат да бъдат отправени към него в методологично отношение, оценява цената на излизането от еврозоната на 40—50 % от БВП за „слабите“ страни само през първата година. Дори в случай на излизане от еврозоната на една „силна“ страна (като например Германия), тази цена ще възлезе за нея на 20—25 % от БВП само през първата година, или на 6 000 до 8 000 EUR на глава от населението. Всичко това, без да се отчита дестабилизиращото политическо въздействие, възможните войни между валутите, придружени от верижни конкурентни девалвации, повторната поява на протекционистични политики на национално равнище и потенциалното катастрофално въздействие върху предвижданията на стопанските субекти. Тези явления биха могли да въвлечат Европа в продължителна депресия за много години. Никой не е в състояние да предвиди последиците от подобни събития, но можем да очакваме значителни движения на геополитическо прегрупиране, водещи до нови съюзи, потенциално дестабилизиращи за Европа като единен политически и икономически блок.

4. Европейският съюз е невъзможен без истински икономически съюз

4.1 Противно на демагогските идеи, разпространявани от определени политически течения в много страни на ЕС, поспециално след началото на кризата през 2008–2009 г. и нейните многобройни проявления след това, настоящите икономически трудности не са свързани със „злоупотреби на брюкселските еврократи“, а просто с фундаментално незавършения характер на европейската интеграция. Обявената цел за създаване на паричен и икономически съюз в действителност никога не е била постигната. Престъпната незаинтересованост на държавите членки и на институциите, отлагачи безкрай действията, необходими за постигането на истинска икономическа интеграция, но също и процесите, необходими за вземането на законни и демократични решения в държавите членки (някои от които бяха силно отразени в медиите) доведе - под несъразмерно силния външен натиск, до нарастващо недоверие от страна на пазарите. Тази ситуация струва все по-скъпо на всички държави на Съюза по отношение на конкурентоспособността, растежа, заетостта, социалното сближаване и дори демократичната легитимност на континентално равнище.

4.2 Създаването на паричен съюз без истински икономически съюз показва всички свои ограничения, създавайки в крайна сметка повече различия, вместо да доведе до сближаване. Днес Европа няма повече историческо време да чака „нештата да се случат сами по естествен начин в далечното бъдеще“. Изборът е или бързо да се предприемат стъпки за окончателно постигане на истински европейски икономически съюз, който да разполага с ефективен механизъм за издържане на несъразмерен натиск, или да се поеме потенциално взривоопасната цена на бъдещия отказ от съюза.

4.3 Настоящите трудности на еврото, една „непълна“ по своята същност валута, са отражение на това положение. Относителните равнища на държавния дълг в еврозоната като цяло, а

също и в повечето европейски страни, считани за „застрашени“, са по-ниски от тези на други страни, наричани „напреднали“, като например САЩ, Обединеното Кралство или Япония. Но докато доларът, лирата стерлинг или йената се възприемат като „завършени“ валути с реална сила, еврото страда от създадената за него представа за валута без ясно определено „суверенно“ пространство⁽⁹⁾, с ограничени правомощия, поверени на Европейската централна банка, и липса на истинско икономическо управление на европейско равнище. Поради всичките тези причини, с основно значение е на практика да се създаде европейски икономически съюз, с ясно определени на всички равнища правила и отговорности, включително и със задължителен характер, което е немислимо без извършването на фундаментални политически реформи, които да придадат на този съюз необходимата легитимност.

4.4 Трудно е да се определи пълният размер на цената на това недоверие на пазарите, които, от друга страна, са до голяма степен отговорни за настоящата рецесия. Въпреки това, „цената на „отказа от Европа“ за публичните бюджети, поради рисковите премии, наложени на някои държави в текущия период, може да бъде оценена на 0,4 и 1,5 % от БВП през 2012 г. (т.е. между 9 и 36 милиарда евро) и до 1,8 % и 2,4 % от БВП съответно за 2013 г. и 2014 г. (т.е. 42 милиарда евро и 56 милиарда евро) за еврозоната като цяло, естествено с много големи разлики между отделните страни⁽¹⁰⁾.

4.5 Ако съществуваше пълна икономическа интеграция, която по-специално предполага по-тясна бюджетна и данъчна интеграция, при строги условия и контрол, това можеше да премахне рисковите премии, като въведе механизми за обединяване на европейско равнище (като например еврооблигации и други), вместо импровизираните спешни мерки *ad hoc*, които непрекъснато се преразглеждат, когато положението стане неударно. Държавите членки и Европа трябва да имат смелостта да не действат прибръзано, а да приемат план на действие и съгласувани институционални реформи, с цел да се намери глобален отговор на настоящата криза, който да очертае една действително надеждна перспектива.

4.6 Напоследък бяха направени някои стъпки в тази посока. За съжаление изглежда, че те не са в състояние да отговорят на предизвикателствата.

5. Очаквани ползи от Европейския съюз

5.1 Последните ангажименти, поети на срещата на високо равнище, проведена в Брюксел на 9 декември 2011 г., във връзка с правилата на Пакта за стабилност от Маастрихт, включват драстично намаление на бюджетния дефицит чрез въвеждане на санкции, занапред автоматични, за установените случаи на нарушение на „златното правило“. Следователно, държавите членки ще бъдат принудени, под натиска не само на финансовите пазари, но и на новите задължителни правила, да засилят своите усилия за намаляване на дълга.

⁽⁹⁾ За съжаление думите на Хенри Кисинджър, които той произнесъл през 70-те години на миналия век, „На кого да се обадя, ако искам да говоря с Европа?“ са все още актуални.

⁽¹⁰⁾ Vause N., von Peter G. (2011), „Euro Area Sovereign Crisis Drives Global Markets“, *BIS Quarterly Review*, декември 2011 г., http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1112a.pdf#page=4.

⁽⁸⁾ UBS Investment Research, *Euro Break-up - the consequences*, www.ubs.com/economics, септември 2011 г.

5.2 Основният въпрос, поставен пред политическите лидери на някои европейски държави, с оглед на положението с техния държавен дълг, очертава „квадратура на кръга“: как да се управлява недоверието на пазарите, които имат несъвместими изисквания, а именно драстично намаление на бюджетния дефицит и — почти успоредно — икономически растеж? Едно от средствата за решаване на това неразрешимо уравнение би било премахване на излишните припокривания между държавите членки за осъществяване на икономии от мащаба и поставяне на основите на бъдещо бюджетно възстановяване на европейско равнище. По този начин именно може да се избегнат — или да се намалят малко или много — негативните последици от провежданите политики на строги икономии „всеки за себе си“, без да се намалява качеството на обществените услуги, предлагани на гражданите, и в същото време да се разреши проблемът със загубите, произтичащи от провеждането на 27 различни политики — често некоординирани помежду си — в една и съща област. Очевидно, осъществяването на тази идея е невъзможно с ограничен до 1 % от БВП бюджет на Общността и е в пълно противоречие с предложението за прилагане на намаления на бюджетните разходи навсякъде, включително на европейско равнище.

5.3 Например, сборът от бюджетите за отбрана на европейските държави е бил почти 200 млрд. евро през 2010 г., но — според мнението на много експерти — националните политики в тази област остават разпокъсани и неефективни като цяло⁽¹¹⁾. Въпреки многобройните инициативи на европейско и национално равнище, бюджетните кредити за оборудване и програмите за научноизследователска и развойна дейност в областта на отбраната (почти 20 % от общия бюджет) практически са единствените области, в които може да се говори за обединяване на разходите, но дори и при тях става дума за 22 % през 2010 г. според Европейската агенция по отбрана⁽¹²⁾. Проучванията по темата сочат потенциални икономии от 32 %, или 13 млрд. евро дори само за тези позиции в случай на обединяване на разходите⁽¹³⁾.

5.4 Същата аргументация може да се приложи за други суверенни прерогативи на държавите, като например дипломатическата служба, митниците, граничните служители, гражданската защита, борбата с измамите и т.н. Намалването на разходите във всички тези области, въпреки възможните разногласия по точния размер, е въпрос единствено на политическа воля.

5.5 Фискалната цена на „отказа от Европа“ е съпътстващ въпрос, който утежнява бюджетната цена. Данъчната конкуренция между държавите членки не е организирана в съответствие с общите европейски интереси. Това води до по-ниско данъчно облагане на мобилните данъчни основи, които могат да бъдат делокализирани, и до свръхоблагане на други данъчни основи, което предизвиква загуби от данъчни приходи (и следователно разходи) за Европа и държавите членки. От друга страна, това положение води до дисбаланс, несправедливост и

най-вече тежки социални разходи, които се приемат много зле от обществеността.

5.6 По отношение на социалната сфера, обсъждането на „цената на „отказа от Европа“ не е ново. Европейската интеграция не може да се основава единствено на принципа на свободна търговия, поставяйки над всичко политиките на конкуренция и защита на благосъстоянието на потребителя, което води до социално изравняване към долната граница. Необходимо е да се припомним, че въпреки честите обвинения за предполагам „европейски диктат“, в тези случаи също става дума за „недостиг“ от Европа, а не за излишък от нея. Извън усещането за несправедливост и изключително високите обществени разходи, особено в настоящите условия, заключенията на много проучвания показват, че „отказът от Европа“ в тази област води и до високи икономически разходи⁽¹⁴⁾. По този начин емпиричните данни сочат, че една справедлива и ефикасна социална политика допринася за макроикономическото стабилизиране, особено като намалява мащаба на цикличните явления, и благоприятства по-доброто разпределяне на ресурсите, а също, и по-общо казано, благоденствието на гражданите⁽¹⁵⁾. Освен това, качествените социални политики имат тенденцията да водят до намаляване на явлениято „неблагоприятен подбор“, интернализиране на някои външни фактори, засилване на качеството на работната ръка и на „дяловия капитал“ в най-широк смисъл. Европейската социална харта има за цел да въведе някои основни правила в тази област за всички държави членки. Понастоящем изглежда е необходимо да се отиде по-далече и да се предвиди структурирана рамка на сближаване на социалните политики, с цел да се намалят твърде големите неравенства и да се избегне задълбочаването на социалните дисбаланси и всеобщото увеличаване на бедността, които биха довели до създаване на сериозни препятствия пред осезаем, балансиран и устойчив икономически растеж.

5.7 От друга страна, твърде слабо регулираната данъчна и социална конкуренция в едно икономическо пространство с малко пречки за движението на стоки, услуги и капитали, предизвиква други изключително вредни тенденции в глобализираната икономическа среда. Постепенното разпадане на промишлената структура в много европейски страни е неоспорима реалност, която не само предизвиква силната съпротива на гражданите, но създава и стратегически проблеми за нашите страни, тъй като става дума за изключително важни развития, трудно обратими в краткосрочен/средносрочен план и следователно с тежки последици⁽¹⁶⁾. Нарастващите несъответствия, породени от върховенството на националната ориентация в областта на промишлената политика, водят до неоптимални решения, които са свързани с отказ от сътрудничество и които понякога са дори контрапродуктивни⁽¹⁷⁾, в момент, в който страните

⁽¹¹⁾ Heuninckx B. (2008 г.), „A Primer to Collaborative Defence Procurement in Europe: Troubles, Achievements and Prospects“, *Public Procurement Law Review*, („Наръчник по сътрудничеството в областта на обществените поръчки за отбрана в Европа: проблеми, постижения и перспективи“, „Преглед на правото в областта на обществените поръчки“) том 17, изд. 3.

⁽¹²⁾ Тези цифри освен това сочат намаление в сравнение с 2009 г. Defence Data: EDA participating Member States in 2010, 18 януари 2012 г.

⁽¹³⁾ Вж. например Dufour N. и др. (2005 г.), *Intra-Community Transfers of Defence Products* („Втрешнообщностни трансфери на отбранителни продукти“), Unisys.

⁽¹⁴⁾ Fouarge, D., *The Cost of non-Social Policy: Towards an Economic Framework of Quality Social Policies - and the Cost of not Having Them*, Report for the Employment and Social Affairs DG („Цената на не-социалната политика: към икономическа рамка на качествени социални политики и цената на тяхната липса“ Доклад за ГД „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“), 2003 г., Брюксел.

⁽¹⁵⁾ По отношение на връзката между неравенствата и благосъстоянието вж. и книгата на Wilkinson and Pickett (2009 г.), „The Spirit Level. Why Equal Societies Almost Always Do Better“, Allen Lane, London.

⁽¹⁶⁾ Може да се посочи примера с ЕОВС, чието изчезване ще ускори процеса на разпадане на европейската стоманена индустрия, или значителното забавяне на проекта „Галилео“, зътнал в трудности с управлението и финансирането, в резултат на липсата на обществено управление на европейско равнище.

⁽¹⁷⁾ Например по отношение на правилата и програмите за финансиране на енергийните политики на национално равнище.

с бързо развиващи се икономики провеждат промишлени политики „без задръжки“, като използват слаба валута и активна обществена подкрепа⁽¹⁸⁾. Вместо да обединят своите ресурси или поне да координират тяхното използване, с цел да отговорят на тези предизвикателства, някои големи европейски държави изглежда все по-често са принудени, поради липсата на Европейска енергийна общност⁽¹⁹⁾, да сключват двустранни споразумения с трети страни в толкова важни области като енергетиката или научноизследователската и развойна дейност⁽²⁰⁾, докато една европейска политика безспорно би била много по-ефикасно решение.

5.8 Понастоящем бюджетът на Съюза за научноизследователска и развойна дейност за периода 2014–2020 г. възлиза на 0,8 % от неговия БВП, което е от 20 до 30 пъти по-малко от националните бюджети. В едно проучване обаче се стига до заключението, че всяко едно евро от общия бюджет, инвестирано в научноизследователска и развойна дейност с европейско измерение, води след себе си 0,93 евро от частния сектор⁽²¹⁾. Седмата рамкова програма на Европейската общност за научни изследвания и технологично развитие (7РП, 2007—2013 г.), която е финансирана с 50,5 млрд. евро, показва, че не става дума за добро пожелание и че е възможна обща политика в тази област. Тази програма има значителни последици: счита се, че всяко евро от рамковата програма намира отражение в увеличение на добавената промишлена стойност от 7 до 14 евро. В дългосрочен план, макроикономическите анализи на ГД „Изследвания и иновации“ сочат, че Седмата рамкова програма ще даде възможност за създаването на 900 000 работни места до 2030 г., от които 300 000 работни места за изследователи. Ползите от конкурентоспособността, постигнати с програмата за същия период, ще се проявят чрез увеличение на износа на ЕС с почти 1,6 % и намаление на вноса с около 0,9 %.

5.9 Освен това, общата индустриална политика следва да отчита предизвикателствата, свързани с околната среда, и да бъде тясно свързана с енергийната политика на Съюза.

Управлението на енергийните въпроси в национална рамка може да създаде погрешна представа за благоприятни възможности в краткосрочен или средносрочен план, но може също така да се окаже твърде скъпо в дългосрочен план, създавайки силна зависимост от страните — производителки на горива, и повишавайки значително разходите за енергия. Отговорът може да бъде инвестиране в развитието на енергийна инфраструктура, както и в разпространението на нови източници на енергия, благодарение на научноизследователска и развойна дейност с европейско измерение⁽²²⁾. Според проучване на Accenture за Генерална дирекция „Енергетика“, използването на възобновяеми енергийни източници, като вятърната енергия в Англия или в слънчевата енергия в Испания, заедно с взаимовръзката на националните мрежи, може да намали разходите на европейските потребители с около 110 млрд. евро до 2020 г.

5.10 В настоящата криза нараства рискът от дългосрочна, потенциално постоянна безработица. Това би възпрепятствало хората да намерят реализация на работното място и би лишило европейската икономика от техния потенциал. Такова положение влиза в противоречие с целта за приобщаващ растеж и налага усърдно да се търсят дългосрочни решения, сред които наред с други да бъде предоставянето на подкрепа от публичните фондове за приобщаващи работни места за поддържане на работните навици, както и за преквалификация с цел адаптация към бъдещите нужди на пазара на труда.

Епилог

„Вече няма място за празни думи, а за дела — решителни и конструктивни дела“

Тези думи, произнесени от Робер Шуман на 9 май 1950 г., са по-актуални от всякога. Господа, отговорни за вземането на решения, действайте! Гражданите искат мир и достойнство. Използвайте изключителния потенциал на всички 500 милиона европейци. Нямайте право да ги разочаровате.

Брюксел, 18 септември 2012 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Докато Лисабонската стратегия предвиждаше разходи за научноизследователска и развойна дейност на равнище поне 3 % от БВП, понастоящем разходите на ЕС са до 1,84 % спрямо 3 % в САЩ и 8 % в Китай.

⁽¹⁹⁾ Съвместна декларация на „Нашата Европа“ и Европейския икономически и социален комитет относно целта за създаване на Европейска енергийна общност – 21 февруари 2012 г.

⁽²⁰⁾ Един от последните примери към днешна дата е серия от споразумения между Германия и Китай, подписани на 27 юли 2011 г., за научни изследвания и инвестиции в областта на „зелените“ технологии, по-специално електрическите превозни средства и системите за улавяне и съхранение на въглерода (Peel Q., Anderlini J., „China and Germany launch green initiative“, *The Financial Times* („Китай и Германия поставят началото на „зелена“ инициатива“, „Файненшъл таймс“), 28 юли 2011 г.

⁽²¹⁾ Съобщение на Европейската комисия относно „Изграждане на ERA на знанието в служба на растежа“, COM(2005) 118 final от 6 април 2005 г.

⁽²²⁾ Syndex, „Индустриалната политика за ниски въглеродни емисии като начин за излизане от кризата“, доклад, изготвен от името на ЕИСК, през март 2012 г., Брюксел.